

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
3375-22

meddelad i Stockholm den 24 april 2023

KLAGANDE

Allmänna ombudet för socialförsäkringen
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 25 mars 2022 i mål nr 533-22

SAKEN

Arbetskadeförsäkring

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

1. Den som förvärvsarbetar i Sverige är försäkrad för arbetsskada enligt arbetsskadeförsäkringen, som är en del av den allmänna socialförsäkringen. Med arbetsskada avses en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Den som drabbas av en arbetsskada kan få ekonomisk ersättning för nödvändiga vårdkostnader.
2. För att en skada efter ett olycksfall ska utgöra en arbetsskada måste det finnas ett samband mellan den försäkrades arbete och olyckan. Det här målet handlar om vad som krävs för att ett sådant samband ska anses föreligga vid arbete i hemmet.
3. AA, som arbetade som ekonom, råkade i april 2020 ut för en olycka som orsakade en tandskada och medförde tandvårdskostnader. AA arbetade från sitt hem eftersom hennes arbetsgivare hade uppmanat till det med anledning av coronapandemin. När hon reste sig upp från sitt skrivbord för att ställa sin kaffekopp i köket och därefter gå en promenad med sin hund, blev hunden ivrig och hoppade upp mot henne. Hundens huvud sammanstötte med hennes mun vilket ledde till att AA ådrog sig en tandskada.
4. Försäkringskassan beslutade att inte bevilja AA ersättning för tandvårdskostnaderna med hänvisning till att olyckan inte hade ett påtagligt och direkt samband med hennes arbete.
5. Allmänna ombudet för socialförsäkringen överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm och yrkade att tandskadan skulle godkännas som en arbetsskada. Allmänna ombudet menade att försäkringsskyddet bör vara likvärdigt oavsett om den försäkrade arbetar hemma eller på arbetsplatsen, så länge olyckan skett under arbetstid. Försäkringskassan har inte haft stöd för att vid hemarbete tillämpa ett strängare krav på samband – påtagligt och direkt

samband – mellan arbete och olycka än det som gäller när olycksfall inträffar på en arbetsplats.

6. Förvaltningsrätten konstaterade att det var fråga om frivilligt distansarbete eftersom AAs arbetsgivare hade uppmanat, men inte beordrat, sina anställda att arbeta hemifrån. Domstolen ansåg att det då fanns skäl att ställa upp ett högre krav på samband mellan arbetet och olyckan. Eftersom det saknades ett direkt samband mellan AAs arbete och olyckan var det inte fråga om en arbetsskada. Överklagandet avslogs därför.
7. Allmänna ombudet överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm som avslag överklagandet. Kammarrätten ansåg att det saknade betydelse om arbetet i hemmet varit beordrat av arbetsgivaren eller om det hade skett frivilligt. Avgörande var om arbetet i hemmet hade varit tillåtet av arbetsgivaren, vilket det hade varit i det aktuella fallet. Kammarrätten ansåg därför att det hade legat i arbetsgivarens intresse att AA arbetade hemifrån. Eftersom olyckan orsakades av hennes hund bedömdes emellertid den utlösande händelsen inte ha samband med hennes arbete. Tandskadan hade således inte uppkommit till följd av ett olycksfall i arbetet.

YRKANDEN M.M.

8. *Allmänna ombudet för socialförsäkringen* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av underinstansernas avgöranden, ska förklara att tandskadan ska godkännas som en arbetsskada och att AA har rätt till ersättning för tandvårdsbehandlingen.
9. AA har inte yttrat sig.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Frågan i målet**

10. Frågan i målet är vad som krävs för att en olycka som drabbar en försäkrad som arbetar i hemmet ska anses ha ett sådant samband med den försäkrades arbete att en personskada till följd av olyckan utgör en arbetsskada som omfattas av arbetsskadeförsäkringen.

Rättslig reglering m.m.

11. Med arbetsskada avses enligt 39 kap. 3 § socialförsäkringsbalken en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Av 4 § framgår att med skada avses bl.a. personskada.
12. Den som drabbas av en arbetsskada kan enligt 40 kap. 11 § få ersättning för nödvändiga tandvårdskostnader.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning*Kravet på samband mellan arbete och olycka*

13. En grundläggande princip i arbetsskadeförsäkringen, såväl den nu gällande som dess föregångare, är att den ska skydda mot de särskilda risker som förekommer i arbetslivet. För att det ska vara fråga om ett olycksfall i arbetet måste det därför föreligga ett samband mellan den försäkrades arbete och olyckan (prop. 1954:60 s. 108 f. och prop. 2001/02:81 s. 102 samt HFD 2020 ref. 4 punkt 10 och där angivna rättsfall).
14. Detta krav på samband kommer numera till uttryck i 39 kap. 3 § socialförsäkringsbalken där det anges att med arbetsskada avses en skada till följd av

olycksfall i arbetet. Någon skillnad avseende vad som krävs i sambands-
hänseende beroende på var en olycka har inträffat uttrycks inte i lagen.
Däremot diskuterades i motiven till regleringen om kravet på samband kan
ställas olika högt i skilda situationer. Eftersom det inte ansågs möjligt att i
lagtext precisera detta överlämnades det åt rättstillämpningen att med hänsyn
till befintlig rättspraxis närmare mejsla ut vad som ska gälla i detta avseende
(prop. 1954:60 s. 108 f.).

15. Motivuttalandena är från 1950-talet och de exempel som ges speglar den tidens
arbetsförhållanden. Det finns emellertid uttalanden där som fortfarande är
relevanta.
16. När det gäller olycksfall som har inträffat då den försäkrade utfört arbete på sin
arbetsplats har förutsatts att sambandsbedömningen ska vara generös. Det
krävs inte att den utlösande händelsen har sin grund i en för arbetet typisk fara,
utan erforderligt samband anses föreligga även då den försäkrade har drabbats
av, som det uttrycks i motiven, ”det dagliga livets faror”, t.ex. insektssting.
Olyckor som inträffar på arbetsplatsen, men som inte har något egentligt
samband med den försäkrades arbete, anses dock inte som olycksfall i arbetet
(prop. 1954:60 s. 109 och HFD 2019 ref. 19).
17. Även skador till följd av olycksfall som har inträffat utanför arbetsplatsen kan
bedömas som arbetsskador givet att, som det uttrycks i motiven, ”arbetstagaren
vid olyckstillfället var stadd i arbetsgivarens ärenden” eller i vart fall utförde
något i arbetsgivarens intresse (prop. 1954:60 s. 109, se även HFD 2018
ref. 73). Således kan exempelvis olyckor under färd till och från arbetet (jfr
HFD 2018 ref. 73), vid kundbesök (RÅ 2007 ref. 1) och vid av arbetsgivaren
anordnad utbildning eller liknande (RÅ 2010 ref. 85, jfr RÅ 1996 ref. 76)
utgöra olycksfall i arbetet. Rättspraxis innebär dock att det i dessa situationer
ställs högre krav på samband än vid olyckor som sker på en arbetsplats.

18. Frågan är nu hur man ska se på sambandskravet vid olyckor som har inträffat vid arbete i hemmet.
19. När det gäller den frågan uttalades bl.a. följande i motiven. Det kan ifrågasättas om inte kravet på samband mellan arbete och olycka bör ställas högre när olycksfallet inträffar under hemarbete än annars, eftersom hemmet är en plats där den försäkrade uppehåller sig inte bara då han eller hon utför arbete utan även annars. Det synes därför motiverat att iaktta en viss försiktighet vid bedömningen av sådana olycksfall i hemmet som inte är direkt orsakade av arbetet, utan mera har sin grund i det dagliga livets faror (prop. 1954:60 s. 109).
20. Dessa uttalanden tog främst sikte på arbetstagare som saknade annan arbetsplats än hemmet, i huvudsak de som var sysselsatta i hemindustriellt eller därmed jämförligt arbete, exempelvis sömmerskor. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening är uttalandena relevanta också avseende sådant arbete som nuförtiden – till följd av den tekniska utvecklingen och den kultur som har utvecklats i kölvattnet av coronapandemin – utförs i hemmet. Det är nämligen samma gränsdragningsproblematik som uppkommer när det gäller vad som hör till arbetslivet respektive till privatlivet.
21. Denna gränsdragningsproblematik handlar om att det i ett hem i regel finns en mängd rent privata förhållanden som kan förorsaka olyckor, allt från egendom till familj och husdjur. Vidare saknas den tidsmässiga uppdelningen mellan privatliv och arbetsliv som vid arbete på en arbetsplats blir tydlig genom att man anländer till respektive lämnar sin arbetsplats. Vid arbete i hemmet kan däremot privata sysslor och arbetsuppgifter komma att utföras om vartannat.
22. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen finns det mot denna bakgrund anledning att, så som motiven till regleringen ger uttryck för, inta en viss restriktivitet när

det gäller bedömningen av om det föreligger ett samband mellan ett olycksfall som inträffar i hemmet och den försäkrades arbete.

23. För att ett samband mellan arbete och olycka ska föreligga vid arbete i hemmet bör en grundläggande förutsättning vara att olyckan inträffar när den försäkrade utför sitt arbete. En olycka som inträffar när han eller hon gör något annat ska alltså inte bedömas som ett olycksfall i arbetet.
24. Det skulle emellertid föra för långt om alla olyckor som inträffar när arbete utförs i hemmet skulle bedömas som olycksfall i arbetet. Det måste enligt Högsta förvaltningsdomstolen också vägas in vad som har orsakat olyckan. Har olyckan till övervägande del sin grund i privatlivet, saknas det nödvändiga sambandet mellan arbetet och olyckan. Det är då inte fråga om ett olycksfall i arbetet.
25. Eftersom det centrala vid sambandsbedömningen avseende olyckor som har inträffat vid arbete i hemmet är gränsdragningen mellan arbetsliv och privatliv saknar det enligt Högsta förvaltningsdomstolens bedömning betydelse om arbetet i hemmet har skett frivilligt eller om det har varit beordrat av arbetsgivaren.

Bedömningen i detta fall

26. AA sammanstötte med sin hund i samband med att hon skulle ställa ut en kaffekopp i köket för att därefter gå ut med hunden. Olyckan

inträffade således inte när hon utförde sitt arbete. Redan på grund härav ska överklagandet avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Kristina Ståhl, Inga-Lill Askersjö, Ulrik von Essen och Magnus Medin.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Elin Nilsson.